

országok iskolarendszerének szolgálai utánzásától. Ennek a legjobb és legsajátabb iskolarendszernek kiderítése és megvalósítása az igazi probléma, minden reformnak alfája és omegája. kf.

William Boyd: America in school and college. Edinburgh. The Educational Institute of Scotland. 240 l.

Az európai nevelés szelleme, az óvoda és az elemi iskola szemünk látára megújul, a középiskola és a felső iskolák ugyanakkor változatlanul élnek tovább régi életüket. A nem egyszer nagy nekilendüléssel induló reformok megvalósulásuk után apró-cseprő változásoknak bizonyulnak. A reformakarat valahol elakad, mégpedig nemcsak minálunk.

Ilyen és ehhez hasonló megfontolások készítetnek arra, hogy nyomatékosan felhívjam a figyelmet Boyd könyvére. Az európai pedagógusnak foglalkoznia kell azzal, ami a tengeren túl ebben a részben végbemegy, éppen mert ott az európai mintára készült közép és felső oktatás annyira átalakult. Ebből az átalakulásból nekünk tanulunk abból. Tanulunk abból, ami ott jobban sikerült, s tanulni abból is, ami rosszabbul. Hisz lehetetlen, hogy a pedagógia átalakulása megálljon a középiskola küszöbén!

Meg kell jegyeznem, hogy Boyd könyve e tekintetben nem teljes útmutató. Inkább csak azt vesszük ki belőle, hogy a középiskola felületesebb volt a amerikai oktatásnak legnagyobb gyengéje. A szerző nyilván nem akarja a maga elé tűzött cél kereteit túllépni s ezért írásában mellőzte azt a tényt, hogy vannak egyes amerikai középiskolák, melyeknek komoly kísérleti munkája páriját ritkítja.

Egyébként Boyd könyve legalaposabban a felső oktatás ismertetésével foglalkozik. De hamis képet adnék róla, ha nem érinteném előbb legalább egy-egy szóval azokat a tárgyköröket, melyeket felölel s amelyeknek kifejtése nélkül a főtémát nem tudnók megérteni. Mint ilyenek, említést érdemelnek az amerikai családi élet leírása, a fajok problémája, a tudatosan felelősségteljes és mégis oly szabad gyermeknevelés ismertetése, az amerikai életfelfogás jó és rossz oldalai, rövid fejezetek a jellemnevelés új útjairól, a vallásos élet különleges jellegéről s végül az iskolai életre vonatkozó számos mozzanatról, mely a főt mondottakat közelebből érinti.

De térjünk át Boyd tulajdonképeni tárgykörére, a főiskolákra. Ezek közül egyesek sokszor egészen meglepő célkitűzésekkel, főiskolákra nem illő tantárgyak felvételével lepnek meg, és hajlandók vagyunk hasonló jelenségek miatt az amerikai főiskolákat általában elítélni. Ez a mű alkalmas arra, hogy ebben a kérdésben igazságosabb ítéletet alkothassunk.

Az Egyesült Államok lakosságát a maga nemében páratlan tanulási vágy hajtotta az iskolákba. Egyesek és közületek vállvetve igyekeztek ennek a kultúrérségnek megfelelni. Csodálatos rövid idő alatt megsokszorosodott az iskolák száma, ez a demokratikus érzésű társadalom senkit sem akart a tudás templomából kirekeszteni. Ha a legalacsonyabb környezetből kiemelkedő ifjú vagy hajadon egyetemre akart járni és ott akart megtanulni a tudományos

élettől annyira távolálló bármely mesterséget, az egyetem kapui neki is megnyitlak.

Van ebben valami hatalmas és megható, de van benne természetesen sok veszély is: a főiskola általános színvonala már ezáltal is alacsonyabb az európainál, de azért is, mert bizonyos hagyományos kultúrértékek éppen a főiskolákon pótolhatatlanok.

Ha azonban különválasztjuk a tömegszükséglet teremtette egyetemeket a tudományos célokat szolgáló intézetektől, azt látjuk, hogy ezeknek száma és jelentősége aligha marad el az európai átlag mögött. S ami fontos: az a friss áramlat, amely néha a másodrendű főiskolákon bizarr kinövésekre vezetett, viszont sok újat és követésre méltót vitt be az Egyesült Államok egyetemeinek legjobbjábaiba.

Bennünket európaiakat különösen megkap a humanitásnak megértőbb szelleme, mely az Egyesült Államokban bevonult az egyetem komoly falai közé s megtalálta a módot arra, hogy hatalmas diáktömegeket egyenkint is emberszámba vegyen, egyénileg is kezeljen, sokkal lelkiismeretesebben, mint nálunk szokásos. Például egészségtant minden évben fel kell venniük a diákoknak egyébként igen sok tekintetben szabadon kezelhető tantervükbe. Általános az ingyenes orvosi szolgálat a kollégiumokban, s hogy ezt hogy értelmessik, arra nézve álljon itt sok szó helyett egy körlevél, melyet a Columbia University jóléti vezetője az intézet 5000 hallgatójához intéz: „Kedves Barátom! A mi családunk oly nagy, hogy meg kell kérnünk Önt, legyen segítségünkre abban, hogy viszont mi kellőleg szolgálatára tudjunk állni Önnek és a többi diáknak. Arra kérjük, hogy forduljon orvosunkhoz a legenyhébb meghülés esetén is és jelentse, ha azt másoknál észleli. Biztosítjuk, hogy a legjobb gondozásban fogjuk részesíteni. Az orvosok bármikor ingyen igénybe vehetők. Bármilyen adódnék is, éjjel-nappal telefonhoz lehet hívni őket. Ha saját orvosaink nem lennének már a hivatalban, gondoskodunk orvosról, specialistáról vagy ápolónőről. Szeretnénk Önt személyesen is megismerni. Nem látogatna meg egyszer hivatalunkban?“ Ezenkívül a főiskola gondoskodik növendékeinek elhelyezéséről, segíti őket egyéni munkájukban, mellettük áll életüknek minden problémájában.

Nem tudjuk, hogy mit söpör el a válság a humanitásnak emez új szelleméből, mit abból a sok értékes és nem egyszer vakmerő kísérletből, melyről Boyd könyve számot ad s melyről még most is nagyon keveset tudunk. Annál inkább ajánlatos rájuk idejekorán felfigyelni.

A könyvet egyébként rövid, de jól megválasztott bibliográfia egészíti ki.

Nemesné Müller Márta.

Werner Bergfeld: Der Begriff des Typus. Eine systematische und problemgeschichtliche Untersuchung. 1933. 102 l.

A típus fogalma, voltaképen csak elnevezése, ma közkeletű: lépten-nyomon találkozunk vele tudományban és irodalomban, kereskedelemben, iparban és művészetben. Szerzőnk a típus fogalmát igyekszik kideríteni és evégből